

Bruksela, 10 marca 2023 r.
(OR. en)

7311/23

POLMAR 17
POLGEN 28
POLMIL 51
CYBER 55
HYBRID 9
RELEX 329
MARE 8
MAR 38
COMAR 14
JAI 292
CSDP/PSDC 203
CFSP/PESC 418
ENV 227
PECHE 80
TRANS 90

PISMO PRZEWODNIE

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	JOIN(2023) 8 final
Dotyczy:	WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY w sprawie aktualizacji strategii Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa morskiego i jej planu działania „Udoskonalona strategia Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa morskiego w obliczu zmieniających się zagrożeń morskich”

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument JOIN(2023) 8 final.

Załącznik: JOIN(2023) 8 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
DO SPRAW ZAGRANICZNYCH I
POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 10.3.2023 r.
JOIN(2023) 8 final

WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**w sprawie aktualizacji strategii Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa morskiego
i jej planu działania**

**„Udoskonalona strategia Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa morskiego w
obliczu zmieniających się zagrożeń morskich”**

I. WPROWADZENIE

Bezpieczeństwo morskie ma kluczowe znaczenie dla Unii Europejskiej (UE) i jej państw członkowskich. Państwa członkowskie UE tworzą razem największą na świecie wyłączną strefę ekonomiczną. Gospodarka UE jest w dużym stopniu uzależniona od bezpiecznych oceanów: w przypadku ponad 80 % światowego handlu stosuje się transport drogą morską, około dwie trzecie światowych zasobów ropy naftowej i gazu pochodzi ze źródeł morskich lub zasoby te transportuje się drogą morską¹, a 99 % światowych przepływów danych przekazuje się za pomocą kabli podmorskich². Aby zapewnić skuteczne zarządzanie oceanami, chronić je oraz dno morskie i wykorzystać pełny potencjał zrównoważonej niebieskiej gospodarki³, światowy obszar morski musi być bezpieczny.

Od 2014 r. ramy rozwiązywania problemów związanych z bezpieczeństwem na morzu stanowi strategia Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa morskiego (EUMSS) oraz plan działania⁴. Efektem strategii było zacieśnienie współpracy między organami cywilnymi i wojskowymi, w szczególności za pośrednictwem wymiany informacji. Pomogła ona w promowaniu opartych na przepisach rządów na morzu i wzmocnieniu współpracy międzynarodowej. Strategia ta skutkowała wzmocnieniem autonomii UE i jej zdolności do reagowania na zagrożenia związane z bezpieczeństwem morskim⁵.

UE odgrywa coraz ważniejszą rolę jako podmiot zapewniający bezpieczeństwo morskie na świecie, prowadząc własne operacje morskie, np. Atalanta⁶ i IRINI⁷, realizując koncepcję skoordynowanej obecności na morzu (CMP)⁸ oraz propagując morską orientację sytuacyjną i współpracując z wieloma partnerami zewnętrznymi. Ponadto systemy operacyjne nadzoru morskiego i granicznego programu Copernicus, wdrażane przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa Morskiego (EMSA) oraz Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex), służą do zapewnienia obserwacji z przestrzeni kosmicznej i uzupełniają usługi nawigacyjne satelitów Galileo.

W ogólnym otoczeniu strategicznym zachodzą drastyczne zmiany. Ukształtowane na nowo przez kryzys klimatyczny i degradację środowiska oraz dotknięte nielegalną i nieuzasadnioną agresją wojskową Rosji wobec Ukrainy, wymaga od UE, jako gwaranta bezpieczeństwa międzynarodowego, więcej działań.

Zgodnie z unijnym Strategicznym kompasem na rzecz bezpieczeństwa i obrony⁹ niniejsza aktualizacja EUMSS i jej planu działania ma na celu sprostanie nowym wyzwaniom. Aktualizacja ta stanowi okazję do wprowadzenia zrównoważonych rozwiązań problemów związanych z bezpieczeństwem morskim. Jest to również okazja do wzmocnienia roli UE na arenie międzynarodowej i dalszego zabezpieczenia dostępu UE do coraz bardziej kontestowanego obszaru morskiego.

¹ JOIN(2022) 28 final.

² [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702557/EXPO_IDA\(2022\)702557_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702557/EXPO_IDA(2022)702557_EN.pdf)

³ COM(2021) 240 final.

⁴ Dokument Rady 11205/14 i konkluzje Rady 10494/18.

⁵ Konkluzje Rady 9946/21.

⁶ <https://eunavfor.eu/>

⁷ <https://www.operationirini.eu/>

⁸ Konkluzje Rady 06256/22 i 06255/22.

⁹ Dokument Rady 7371/22.

Zaktualizowana EUMSS stanowi ramy dla UE do podjęcia dalszych działań w celu ochrony jej interesów na morzu oraz ochrony jej obywateli, wartości i gospodarki. Celem jest wspieranie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa przy jednoczesnym przestrzeganiu zasady zrównoważonego rozwoju i ochrony różnorodności biologicznej. UE i jej państwa członkowskie będą wdrażać zaktualizowaną strategię zgodnie ze swoimi kompetencjami.

II. ZMIENIAJĄCE SIĘ I ROSNĄCE ZAGROŻENIA DLA BEZPIECZEŃSTWA MORSKIEGO

Od czasu przyjęcia europejskiej strategii bezpieczeństwa morskiego w 2014 r. wiele się zmieniło na światowej arenie geopolitycznej, co wymaga nowych oraz szerszych działań. Unijna analiza zagrożeń wykazuje, że UE stoi w obliczu nasilenia się zagrożeń i wyzwań, w tym w obszarze morskim¹⁰. Rośnie strategiczna konkurencja o władzę i zasoby. Zagrożenia stają się coraz bardziej złożone i wielowątkowe, a niektóre kraje dążą do ponownego określenia podstawowych założeń międzynarodowego ładu, w tym przez naruszanie suwerenności państw i granic. Agresja wojskowa Rosji wobec Ukrainy ponownie wywołała wojnę w Europie i spowodowała nowe zagrożenia, jak również negatywne skutki uboczne dla bezpieczeństwa morskiego i gospodarki europejskiej, dotykając mieszkańców i przedsiębiorstwa.

Bezpieczeństwo morskie jest w wielu regionach zagrożone, w tym na skutek sporów terytorialnych i morskich, rywalizacji o zasoby naturalne i zagrożeń dla wolności żeglugi oraz prawa nieszkodliwego i tranzytowego przepływu. Te wyzwania powodują napięcia w basenach morskich wokół UE, takich jak Morze Śródziemne, Morze Czarne i Morze Bałtyckie, zaostrezone przez agresję wojskową Rosji wobec Ukrainy. Nasiliły się także wyzwania dla bezpieczeństwa morskiego poza Europą, a mianowicie w Zatoce Gwinejskiej, Zatoce Adeńskiej, Cieśninie Ormuz, Cieśninie Malakka oraz na Morzu Południowochińskim. Niektóre państwa niebędące członkami UE zwiększają swoje możliwości i asertywność na morzu oraz podejmują jednostronne działania. Obejmuje to użycie siły lub naruszanie suwerenności innych państw. Działania te stanowią wyzwanie dla rządów prawa i porządku międzynarodowego opartego na Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS).

Region Indo-Pacyfiku, w którym UE posiada regiony najbardziej oddalone (Ocean Indyjski) oraz kraje i terytoria zamorskie (Pacyfik), stał się obszarem **intensywnej konkurencji geopolitycznej**. Pokaz siły i rosnące napięcia w regionach takich jak Morze Południowochińskie i Wschodniocihńskie oraz Cieśnina Tajwańska wpływają na bezpieczeństwo światowe i mają bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo i dobrobyt w Europie. Utrzymanie stabilności i bezpieczeństwa wzdłuż kluczowych szlaków żeglugowych, takich jak Cieśnina Malakka i Singapurska, Róg Afryki i Ocean Indyjski, oznacza, że UE i jej państwa członkowskie muszą zwiększyć swoją obecność i działania w tych regionach, zgodnie z unijną strategią współpracy w regionie Indo-Pacyfiku.

¹⁰ Unijna analiza zagrożeń to kompleksowa i oparta na danych wywiadowczych analiza szeregu zagrożeń i wyzwań, przed którymi stoi UE lub z którymi może się zmierzyć w przyszłości. Jest ona regularnie aktualizowana i służy jako źródło informacji pomocnych w opracowywaniu i wdrażaniu unijnego Strategicznego kompasu na rzecz bezpieczeństwa i obrony.

Oczekuje się, że **zmiana klimatu i zanieczyszczenie morza** będą miały znaczny, długotrwały i niekorzystny wpływ na bezpieczeństwo morskie. Skutki te obejmą powodzie na obszarach przybrzeżnych i wyspach, utratę raf koralowych, namorzyn i innych terenów podmokłych oraz uszczuplenie stad ryb¹¹. Zmiana klimatu i degradacja środowiska stanowią czynniki zwielokrotniające ryzyko i prowadzą do wzrostu niestabilności i nierówności oraz nasilenia przestępczości transgranicznej, piractwa i napięć związanych z zasobami morskimi. Wymaga to nowego podejścia, dzięki któremu UE sprawi, że społeczeństwo stanie się odporniejsze na zmianę klimatu, a także umożliwi ochronę przyrody i odwrócenie degradacji ekosystemów¹². Luki w bezpieczeństwie morskim mogą z kolei powodować szkody w środowisku, np. z powodu utrudnionego dostępu do zanieczyszczonych terenów, przekierowania środków przeznaczonych na ochronę środowiska lub aktów sabotażu wymierzonych w infrastrukturę morską. Ponadto agresja wojskowa Rosji wobec Ukrainy miała nie tylko niszczycielskie skutki dla ludzi i gospodarki, ale spowodowała także znaczną utratę różnorodności biologicznej¹³. Z tego względu należy zająć się wzajemnym oddziaływaniem zmiany klimatu, degradacji środowiska na obszarach nadbrzeżnych i morskich oraz bezpieczeństwa morskiego, w tym za pośrednictwem bieżących i nowych ukierunkowanych badań.

Ataki z 2022 r. na gazociągi Nord Stream w Morzu Bałtyckim, obecność nieuprawnionych pojazdów bezzałogowych w okolicach instalacji przybrzeżnych na Morzu Północnym oraz powtarzające się **ataki hybrydowe i cyberataki wymierzone w infrastrukturę morską** wymagają od UE wzmocnienia działań i skuteczniejszej ochrony infrastruktury krytycznej, w szczególności przez opracowanie innowacyjnych technologii. W miarę postępu transformacji cyfrowej gospodarki morskiej, staje się ona bardziej złożona i przybywa w niej potencjalnych słabych punktów. Istnieje coraz większe prawdopodobieństwo, że podmioty działające w złym zamiarze będą stosować środki hybrydowe i cybernetyczne, aby atakować infrastrukturę morską, w tym kable podmorskie i rurociągi, a także porty i statki. Tę potrzebę działania uznano w zaleceniu Rady w sprawie ogólnounijnego skoordynowanego podejścia do kwestii wzmocnienia odporności infrastruktury krytycznej¹⁴. Ponadto zalecenie Komisji w sprawie unijnych celów w zakresie odporności na klęski żywiołowe określa środki, które mogą się przyczynić do poprawy gotowości i możliwości reagowania UE i państw członkowskich na katastrofy naturalne i spowodowane przez człowieka, również na morzu¹⁵.

Równie istotnymi wyzwaniami w wielu regionach pozostają zagrożenia i nielegalne działania, takie jak **piractwo i zbrojne napaści na statki, przestępczość zorganizowana, w tym przemyt migrantów i handel ludźmi, handel bronią i narkotykami, terroryzm, nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy (połowy NNN), inne nielegalne działania, w tym niedozwolone poszukiwania w wyłącznych strefach ekonomicznych państw członkowskich UE, oraz niewybuchy¹⁶ w morzu**, a niektóre obszary przybrzeżne i terytoria oddalone UE są tu szczególnie narażone. Niektóre z tych nielegalnych działań może ułatwiać słaba ochrona portów. Podmioty działające w złym zamiarze mogą również

¹¹ Sprawozdania IPCC SROCC (2019) oraz WGII, AR6 (2022).

¹² COM(2020) 380 final.

¹³ Zwłaszcza niepokojący wzrost śmiertelności walen w Morzu Czarnym.

¹⁴ 2023/C 20/01.

¹⁵ COM(2023)61 final oraz 2023/C 56/01.

¹⁶ Niewybuchy odnoszą się do broni wybuchowej (bomby, pociski, granaty, miny lądowe, miny morskie, amunicja kasetowa i inne), które nie wybuchły i nadal grożą detonacją, niekiedy kilkadziesiąt lat po użyciu lub wyrzuceniu.

połączyć te zagrożenia i działania w celu przeprowadzenia ataków hybrydowych na UE i jej państwa członkowskie.

III. INTERESY UE W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA MORSKIEGO

W obliczu zmieniających się zagrożeń związanych z bezpieczeństwem morskim podstawowe interesy UE obejmują:

- bezpieczeństwo Unii Europejskiej, jej państw członkowskich, obywateli i partnerów;
- zachowanie pokoju i stabilności na świecie oraz utrzymanie wolnych i otwartych morskich szlaków żeglugowych;
- przestrzeganie prawa międzynarodowego, w szczególności UNCLOS jako nadrzędnych ram prawnych mających zastosowanie do wszelkich działań na oceanach, oraz promowanie prawidłowego międzynarodowego zarządzania oceanami, w tym za pomocą regionalnych konwencji morskich, jak również wspieranie wdrażania porozumienia WTO w sprawie subsydiów dla rybołówstwa¹⁷;
- ochronę zasobów naturalnych i środowiska morskiego oraz zarządzanie wpływem zmiany klimatu i degradacji środowiska na bezpieczeństwo morskie;
- zapewnienie odporności i ochrony krytycznej infrastruktury morskiej¹⁸ (na lądzie i na morzu), w tym przez przeciwdziałanie ryzyku i zagrożeniom związanym ze zmianą klimatu, a także tym, które wynikają z bezpośrednich inwestycji zagranicznych;
- poprawę odporności i ochrony centrów logistycznych, tj. portów, w tym przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z korupcją i nielegalnymi działaniami;
- ochronę działalności gospodarczej na morzu, a tym samym wspieranie zrównoważonej niebieskiej gospodarki (zarówno na lądzie, jak i na morzu);
- ochronę granic zewnętrznych UE i jej bezpieczeństwa wewnętrznego, w celu zaradzenia przemytowi migrantów, handlowi ludźmi i innym rodzajom nielegalnej działalności, w tym niedozwolonym poszukiwaniom i odwiertom węglowodorów;
- zapewnienie zdolności do szybkiego i skutecznego działania w obszarze morskim oraz w innych obszarach działań operacyjnych (tj. na lądzie, w powietrzu, w cyberprzestrzeni i w przestrzeni kosmicznej);
- zapewnienie bezpieczeństwa marynarzy zgodnie z wymogami Konwencji o pracy na morzu i innymi odpowiednimi konwencjami Międzynarodowej Organizacji Pracy.

IV. WZMOCNIENIE REAGOWANIA UE

¹⁷ https://www.wto.org/english/tratop_e/rulesneg_e/fish_e/fish_e.htm

¹⁸ Np. kable podmorskie i rurociągi, centra logistyczne (tj. porty), instalacje energii oceanicznej, morskie platformy do wydobycia gazu i ropy naftowej itd.

Zaktualizowana strategia bezpieczeństwa morskiego pomoże chronić powyższe interesy UE przed zmieniającymi się i rosnącymi zagrożeniami związanymi z bezpieczeństwem morskim. Aby tak się stało, UE zintensyfikuje działania w ramach sześciu celów strategicznych:

- 1. zintensyfikowanie działań na morzu;**
- 2. współpraca z partnerami;**
- 3. odgrywanie wiodącej roli w zakresie orientacji w obszarze morskim¹⁹;**
- 4. zarządzanie ryzykiem i zagrożeniami;**
- 5. zwiększenie zdolności;**
- 6. kształcenie i szkolenie.**

Działaniom UE w ramach tych celów strategicznych nadal będą przyświecać zasady zawarte w EUMSS z 2014 r.: podejście międzysektorowe, integralność operacyjna, poszanowanie przepisów międzynarodowych – prawa międzynarodowego, praw człowieka i demokracji oraz pełna zgodność z postanowieniami UNCLOS – i multilateralizm polityki morskiej. Zaktualizowana EUMSS będzie wdrażana za pośrednictwem planu działania (**w załączniku**) i w ramach zintegrowanego podejścia²⁰. Aby wdrożyć wspomnianą strategię, UE wraz ze swoimi państwami członkowskimi wykorzysta wszystkie odpowiednie polityki, narzędzia i instrumenty cywilne i wojskowe UE oraz będzie koordynować polityki i działania wszystkich właściwych podmiotów na poziomie europejskim, regionalnym i krajowym, wzmacniając ich synergię i komplementarność. Strategia ta pozwoli również wspierać bardziej spójne zaangażowanie UE w zewnętrzne konflikty i kryzysy, aby zwiększyć bezpieczeństwo UE i jej obywateli.

W zaktualizowanej strategii znajdują się działania odnoszące się do każdego basenu morskiego wokół UE. W działaniach należy uwzględnić regionalne strategie UE²¹ i programy budowania zdolności, a także współpracę z krajami partnerskimi.

¹⁹Orientacja w obszarze morskim to dogłębne zrozumienie działalności związanej z przestrzenią morską, mogącej mieć wpływ na ochronę, bezpieczeństwo, gospodarkę lub środowisko Unii Europejskiej i jej państw członkowskich. W oparciu o wyraźnie zdefiniowane potrzeby i prawa użytkownika, wspomaga organy odpowiedzialne za monitoring i nadzór w szeroko pojętym przeciwdziałaniu wszystkim tego rodzaju sytuacjom, wydarzeniom i działaniom związanym z przestrzenią morską UE i w zarządzaniu nimi. Przestrzeń morską UE obejmuje wody terytorialne państw członkowskich UE, wyłączone strefy ekonomiczne i platformy kontynentalne określone w Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza z 1982 r., a także wszystkie działania związane z morzem, prowadzone na dnie morskim, pod wodą, na wodzie i nad nią, takie jak instalacje, ładunek, małe łodzie i statki pływające pod banderą UE, będące własnością UE, zarządzane przez nią lub związane z nią.

²⁰ Na potrzeby „zintegrowanego podejścia do konfliktów i kryzysów zewnętrznych” odwołano się do globalnej strategii UE z 2016 r. (konkluzje Rady: EUCO 26/16 i 13202/16) i podejście to zatwierdzono w konkluzjach Rady z 2018 r. (5413/18). Za jego pomocą określono ramy bardziej spójnego i holistycznego zaangażowania UE w zewnętrzne konflikty i kryzysy oraz wspiera się bezpieczeństwo ludzkie, a tym samym zwiększa również bezpieczeństwo UE i jej obywateli.

²¹ Takie jak kompleksowa strategia współpracy z Afryką (JOIN(2020) 4 final), strategia UE dotycząca Zatoki Gwinejskiej (7671/14), unijna strategia współpracy w regionie Indo-Pacyfiku (JOIN(2021) 24 final), polityka UE wobec Arktyki (JOIN(2021) 27 final) i strategia w sprawie regionów najbardziej oddalonych COM(2022).

1. Zintensyfikowanie działań na morzu

W unijnym Strategicznym Kompasie na rzecz bezpieczeństwa i obrony wezwano do wzmocnienia zaangażowania UE w bezpieczeństwo morskie. W **ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (WPBiO)** od 2008 r. w zachodniej części Oceanu Indyjskiego prowadzona jest operacja Atalanta. Biorąc pod uwagę jej doskonałe wyniki, mandat operacji Atalanta rozszerzono z walki z piractwem na szerszą operację wzmocnienia bezpieczeństwa obszarów morskich, a ponadto operacja ta służy wzmocnieniu powiązań i synergii z europejską misją na rzecz morskiej orientacji sytuacyjnej w cieśninie Ormuz (EMASOH)²². Na Morzu Śródziemnym głównym zadaniem operacji IRINI jest egzekwowanie embarga na broń nałożonego przez ONZ na Libię. Jest to bezpośredni wkład UE w pokój i stabilność na Morzu Śródziemnym, przekładający się na wzrost bezpieczeństwa morskiego. Zgodnie ze zintegrowanym podejściem UE przyczynia się także do wzmocnienia bezpieczeństwa morskiego przez zapewnianie partnerom szkoleń i budowania zdolności za pośrednictwem misji cywilnych w dziedzinie WPBiO, takich jak misja Unii Europejskiej dotycząca budowania zdolności w Somalii (EUCAP Somalia).

W 2021 r. UE wprowadziła nową koncepcję **skoordynowanej obecności na morzu (CMP)**. To elastyczne nowe narzędzie ma na celu zwiększenie zbiorowego zaangażowania UE w zakresie bezpieczeństwa morskiego przez jak najlepsze wykorzystanie sił morskich państw członkowskich w obszarach będących przedmiotem strategicznego zainteresowania UE. W kontekście CMP UE powinna zaostrzyć walkę z nielegalnymi i bezprawnymi działaniami na morzu, w tym z nielegalnym obrotem środkami odurzającymi. Na podstawie doświadczeń zdobytych podczas realizacji CMP w Zatoce Gwinejskiej oraz w północno-zachodniej części Oceanu Indyjskiego (w tym na Morzu Czerwonym) UE rozważy nowe morskie obszary zainteresowania, na których można by realizować tę koncepcję. Ustanowienie nowych morskich obszarów zainteresowania pozwoliłoby zwiększyć orientację sytuacyjną UE i rozwinać jej partnerstwa oraz kulturę strategiczną jako podmiotu w dziedzinie bezpieczeństwa morskiego.

W **unijnym Strategicznym Kompasie na rzecz bezpieczeństwa i obrony** podkreślono również znaczenie zapewnienia gotowości i interoperacyjności sił morskich państw członkowskich UE oraz wezwano UE do prowadzenia ćwiczeń taktycznych we wszystkich obszarach. UE rozpocznie zatem coroczne ćwiczenia morskie w celu zwiększenia gotowości, wspierania interoperacyjności i przeciwdziałania zmieniającym się zagrożeniom dla bezpieczeństwa morskiego.

Komisja, wspierana przez EMSA, przeprowadza inspekcje w zakresie bezpieczeństwa morskiego w portach, obiektach portowych i na statkach w UE oraz bada sposoby zwiększenia bezpieczeństwa morskiego w takich dziedzinach jak statki pasażerskie lub cyberbezpieczeństwo. Zgodnie ze strategicznymi wytycznymi dotyczącymi europejskiego **zintegrowanego zarządzania granicami (EUIBM)**²³ system ochrony granic morskich musi umożliwiać wykrywanie, identyfikowanie oraz, w razie potrzeby, śledzenie i przechwytywanie wszystkich statków wpływających na wody terytorialne, a także

²² <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/europe/news/article/european-maritime-awareness-in-the-soh-emasoh-political-statement-by-the>

²³ COM(2022) 303.

przyczyniać się do zapewnienia ochrony i ratowania życia na morzu we wszystkich warunkach pogodowych. Państwa członkowskie powinny jak najlepiej wykorzystać zdolności w zakresie nadzoru oferowane przez Frontex w celu zwiększenia zdolności krajowych i ogólnej orientacji sytuacyjnej.

Frontex prowadzi operacje Indalo, Temida i Posejdon w celu kontrolowania granic UE i zwalczania przestępczości na Morzu Śródziemnym, a zwłaszcza nielegalnego przemytu migrantów. Frontex, Europejska Agencja Kontroli Rybołówstwa (EFCA) i EMSA prowadzą wielozadaniowe operacje morskie w celu zwalczania przestępczości transgranicznej, w tym przemytu migrantów i handlu ludźmi, wykrywania zanieczyszczenia morza i nielegalnych połowów oraz wykonywania innych zadań w zakresie nadzoru w wielu basenach morskich w całej UE, w tym na Morzu Czarnym. UE powinna dalej rozwijać te ważne operacje wielofunkcyjne.

Kluczowe działania UE²⁴ na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa morskiego obejmują:

- organizowanie corocznych unijnych ćwiczeń morskich;
- wzmocnienie istniejących operacji morskich UE (Atalanta i IRINI) za pomocą zasobów morskich i lotniczych;
- rozważenie nowych morskich obszarów zainteresowania, w których można realizować koncepcję skoordynowanej obecności na morzu, na podstawie zdobytych doświadczeń i propozycji Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych;
- zaostrzenie walki z nielegalnymi i bezprawnymi działaniami na morzu, w tym z nielegalnym obrotem środkami odurzającymi, w kontekście koncepcji skoordynowanej obecności na morzu;
- utrzymanie i wzmocnienie inspekcji w zakresie bezpieczeństwa morskiego w UE oraz zajęcie się kwestią cyberbezpieczeństwa i bezpieczeństwa statków pasażerskich;
- zacieśnienie współpracy na poziomie UE w zakresie funkcji straży przybrzeżnej przez wspieranie opracowywania wielozadaniowych operacji morskich na szeregu basenów morskich wokół UE.

2. Współpraca z partnerami

UE nawiązała już stosunki i synergie w zakresie bezpieczeństwa morskiego z organizacjami wielostronnymi i regionalnymi zarówno na poziomie globalnym, jak i regionalnym (np. z ONZ, IMO²⁵, NATO, UA²⁶ i ASEAN²⁷) oraz z kilkoma państwami niebędącymi członkami

²⁴ Kluczowe działania UE wymienione w ramach każdego z sześciu celów szczegółowych stanowią podsumowanie najważniejszych elementów działań przedstawionych dokładniej w planie działania.

²⁵ Międzynarodowa Organizacja Morska Organizacji Narodów Zjednoczonych.

²⁶ Unia Afrykańska.

²⁷ Bezpieczeństwo morskie od dawna stanowi wspólny priorytet dla UE i ASEAN. W ramach współpracy między tymi dwoma regionami nacisk kładzie się na reagowanie na transnarodowe zagrożenia morskie, takie jak piractwo, przemyt, nielegalna imigracja, ryzyko związane z klęskami żywiołowymi oraz wpływ

UE, w szczególności w Zatoce Gwinejskiej i w regionie Indo-Pacyfiku.

UE i jej państwa członkowskie rozwinęły również współpracę międzynarodową w drodze dialogów dwustronnych, zawinięć do portów i ćwiczeń taktycznych, zwłaszcza w **regionie Indo-Pacyfiku**, np. z Australią, Japonią, Indiami, Indonezją, Republiką Korei, Omanem i Singapurem. Operacje Atalanta i IRINI obejmują uczestnictwo w mechanizmach wymiany wiedzy i wielostronnego zaangażowania, w tym w konferencjach dotyczących wspólnej świadomości i zbieżności (forum SHADE). Unia Europejska zapewnia ponadto znaczne wsparcie z myślą o bezpieczeństwie morskim w ramach współpracy na rzecz rozwoju, pomocy humanitarnej oraz środków wsparcia polityki zagranicznej.

W **zachodniej części Oceanu Indyjskiego** UE wspiera regionalną architekturę morską opartą na centrach syntezy informacji morskich i centrach operacyjnych na Madagaskarze i Seszelach, a także na kodeksie postępowania z Dżibuti dotyczącym zwalczania piractwa i zbrojnych napaści na statki w zachodniej części Oceanu Indyjskiego i w Zatoce Adeńskiej²⁸.

Podobnie w **Zatoce Gwinejskiej** UE wspiera organizacje regionalne i państwa nadbrzeżne w realizacji ich strategii bezpieczeństwa morskiego, wzmacnianiu egzekwowania prawa morskiego i wymiaru sprawiedliwości na morzu, zwiększaniu ochrony i bezpieczeństwa portów oraz zwiększaniu orientacji w obszarze morskim i wymiany informacji w ramach architektury z Jaunde²⁹. Na szerszym pojętym **Oceanie Atlantyckim** UE we współpracy z partnerami wspiera walkę z nielegalną działalnością, w szczególności z nielegalnym obrotem środkami odurzającymi.

W trudnym kontekście geopolitycznym UE powinna zacieśnić współpracę z partnerami z sąsiedztwa oraz z **innych obszarów morskich o strategicznym znaczeniu**. Jest to szczególnie ważne w świetle agresji wojskowej Rosji wobec Ukrainy. UE zintensyfikuje współpracę z NATO w zakresie bezpieczeństwa morskiego na podstawie osiągniętych wyników i zgodnie z trzecią wspólną deklaracją w sprawie współpracy UE–NATO ze stycznia 2023 r. W regionie Indo-Pacyfiku UE powinna rozszerzyć wymianę doświadczeń z partnerami w zakresie bezpieczeństwa morskiego za pośrednictwem projektu dotyczącego zwiększenia współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa w Azji oraz z tym kontynentem (ESIWA) i dialogów dwustronnych, a także przez starania o przyznanie statusu obserwatora („partnera w dialogu”) w ramach Stowarzyszenia Państw Nadbrzeżnych Oceanu Indyjskiego (IORA). UE powinna także pogłębić współpracę z państwami i organizacjami o podobnych poglądach, w tym z międzynarodowymi i regionalnymi forami zajmującymi się gospodarką morską.

Kluczowe działania UE w zakresie współpracy międzynarodowej obejmą:

- zachęcanie do podpisania i ratyfikacji instrumentów międzynarodowych związanych

zanieczyszczenia i zmiany klimatu. Unia Europejska popiera proces pod kierownictwem ASEAN ukierunkowany na opracowanie Kodeksu postępowania w regionie Morza Południowocchińskiego;
<https://euinasean.eu/maritime-cooperation/>

²⁸ Regionalny program bezpieczeństwa morskiego w Afryce Wschodniej i Południowej oraz na Oceanie Indyjskim (MASE), program na rzecz ochrony portów i bezpieczeństwa żeglugi, regionalny program bezpieczeństwa morskiego na obszarze Morza Czerwonego oraz CRIMARIO.

²⁹ Działania SWAIMS, PASSMAR i GoGIN.

z bezpieczeństwem morskim, zwłaszcza UNCLOS, oraz wspieranie ich przestrzegania, oraz wymiana najlepszych praktyk z państwami nadbrzeżnymi i partnerami w zakresie wdrażania prawa międzynarodowego mającego znaczenie dla bezpieczeństwa morskiego na odpowiednich forach;

- zintensyfikowanie współpracy między personelem UE i NATO w zakresie bezpieczeństwa morskiego, aby uwzględnić wszystkie kwestie będące przedmiotem wspólnego zainteresowania w tym obszarze, między innymi niewybuchy w morzu, na podstawie trzech wspólnych deklaracji z 2016, 2018 i 2023 r.;
- prowadzenie wspólnych ćwiczeń morskich z partnerami w celu zwiększenia interoperacyjności, a ponadto przeprowadzanie częstszych zawinięć do portów UE i patroli, zwłaszcza w regionie Indo-Pacyfiku, zgodnie ze Strategicznym kompasem;
- rozmieszczenie urzędników łącznikowych UE w regionalnych centrach syntezy informacji morskich³⁰ na morskich obszarach zainteresowania, aby wspierać wymianę informacji i współpracę, w tym w zakresie egzekwowania prawa, wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, między UE i jej partnerami oraz, w stosownych przypadkach, ocenić wykonalność bezpośredniego połączenia tych centrów syntezy informacji z odpowiednimi systemami nadzoru morskiego UE;
- dążenie do uzyskania przez UE statusu partnera w dialogu w ramach Stowarzyszenia Państw Nadbrzeżnych Oceanu Indyjskiego w celu zwiększenia roli UE jako partnera w zakresie bezpieczeństwa morskiego w tym regionie;
- promowanie współpracy międzynarodowej w zakresie wymiany informacji i nadzoru nad krytyczną infrastrukturą morską, w tym kablami podmorskimi³¹, a także w zakresie ochrony statków i portów³².

3. Odgrywanie wiodącej roli w zakresie orientacji w obszarze morskim

Solidna orientacja w obszarze morskim ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia, aby właściwe organy mogły szybko wykrywać rosnące i zmieniające się zagrożenia mające wpływ na UE oraz skutecznie na nie reagować. UE będzie odgrywać wiodącą rolę w zakresie orientacji w obszarze morskim przez usprawnianie gromadzenia i wymiany informacji między różnymi sektorami morskimi³³ oraz ułatwianie wymiany informacji między państwami członkowskimi. Na poziomie międzynarodowym UE będzie kontynuować prace nad zwiększeniem zdolności krajów partnerskich w zakresie morskiej orientacji sytuacyjnej przez wymianę informacji i budowanie zdolności, zwłaszcza w Zatoce Gwinejskiej oraz w regionie Indo-Pacyfiku.

³⁰ Centra syntezy informacji morskich to krajowe lub regionalne podmioty, które gromadzą informacje w celu zwiększenia morskiej orientacji sytuacyjnej na danym obszarze geograficznym. W 2022 r. UE wysłała pierwszego urzędnika łącznikowego do centrum syntezy informacji w Singapurze, które obejmuje większość regionu Indo-Pacyfiku.

³¹ Zgodnie z zaleceniem Rady 2023/C 20/01 w sprawie ogólnounijnego skoordynowanego podejścia do kwestii wzmocnienia odporności infrastruktury krytycznej.

³² Zgodnie z Międzynarodowym kodeksem dla ochrony statków i obiektów portowych;
<https://www.imo.org/en/OurWork/Security/Pages/SOLAS-XI-2%20ISPS%20Code.aspx>

³³ Sektory morskie obejmują bezpieczeństwo i ochronę transportu morskiego, kontrolę rybołówstwa, gotowość do zwalczania zanieczyszczenia morza i reagowanie na nie, ochronę środowiska morskiego, cła, kontrolę graniczną, ogólne egzekwowanie prawa i obronność.

Od 2014 r. UE i jej państwa członkowskie poczyniły znaczące postępy w pozyskiwaniu i wymianie informacji w obszarze morskim przez opracowanie i połączenie systemów sektorowych, z których korzystają różne organy zaangażowane w nadzór morski³⁴. W szczególności UE opracowała wspólny mechanizm wymiany informacji (CISE)³⁵. CISE, obejmujący dobrowolne uczestnictwo, ułatwi wymianę informacji w czasie rzeczywistym między różnymi organami odpowiedzialnymi za wykonywanie funkcji straży przybrzeżnej, w tym wojskiem, i pozwoli połączyć zainteresowane organy w obrębie państw członkowskich oraz między nimi. Na podstawie unijnego projektu badawczego CISE2020 w kwietniu 2019 r. Komisja rozpoczęła etap przejściowy CISE i powierzyła jego koordynację EMSA, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi³⁶. Uwzględniając etap przejściowy, w 2024 r. Komisja zamierza rozpocząć etap operacyjny przy wsparciu EMSA, pod warunkiem uzyskania zgody jej Rady Administracyjnej.

W dziedzinie obronności opracowano projekt dotyczący nadzoru morskiego (MARSUR) wspierany przez Europejską Agencję Obrony (EDA), aby umożliwić siłom morskim uczestniczącym państw członkowskich wymianę operacyjnych informacji i usług morskich. MARSUR pozwala zapewnić operacyjną wartość dodaną, o czym świadczy fakt, że państwa członkowskie UE postanowiły wykorzystać go do realizacji koncepcji skoordynowanej obecności na morzu w Zatoce Gwinejskiej i w północno-zachodniej części Oceanu Indyjskiego. Europejska Agencja Obrony i uczestniczące państwa członkowskie pracują obecnie nad wzmocnieniem MARSUR w ramach specjalnego programu. Zgodnie ze Strategicznym kompasem, w którym wzywa się UE do wzmocnienia jej orientacji sytuacyjnej i zdolności opartych na danych wywiadowczych, Unia powinna w pełni wykorzystać wszystkie zdolności w zakresie nadzoru morskiego (np. bezzałogowe statki powietrzne, samoloty patrolowe i technologię kosmiczną). Unijny program kosmiczny, za pośrednictwem komponentów takich jak program Copernicus, Galileo i IRIS³⁷, może bezpośrednio przyczynić się do zwiększenia morskiej orientacji sytuacyjnej. Centrum Satelitarne Unii Europejskiej (Satcen) jest również zaangażowane w morską orientację sytuacyjną przez swoją pracę w ramach pojedynczej komórki analiz wywiadowczych UE oraz we współpracę z Komisją w zakresie Galileo/Copernicus. W tym względzie odporność i bezpieczeństwo odpowiednich aktywów kosmicznych ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia ciągłości świadczenia usług.

UE ustanowiła współpracę między agencjami EFCA, EMSA i Frontex, by wspierać krajowe organy straży przybrzeżnej, w tym w dziedzinie morskiej orientacji sytuacyjnej. Europejskie Forum Organów Sprawujących Funkcje Straży Przybrzeżnej i Śródziemnomorskie Forum Organów Sprawujących Funkcje Straży Przybrzeżnej mogą przyczynić się do zwiększenia orientacji w obszarze morskim oraz współpracy operacyjnej poprzez wymianę najlepszych praktyk.

W przypadku klęsk żywiołowych lub wypadków oraz gdy zdolności krajowe są przeciążone, państwa członkowskie UE i państwa trzecie mogą uruchomić Unijny Mechanizm Ochrony Ludności³⁸. Za pośrednictwem Centrum Koordynacji Reagowania Kryzysowego³⁹ mogą

³⁴ Np. Eurosur i SafeSeaNet (systemy operacyjne na poziomie UE).

³⁵ Dokument Rady 9946-2021.

³⁶ SWD(2019) 322 final.

³⁷ https://defence-industry-space.ec.europa.eu/welcome-iris2-infrastructure-resilience-interconnectivity-and-security-satellite-2022-11-17_en

³⁸ [Unijny Mechanizm Ochrony Ludności \(europa.eu\)](https://europa.eu/unijny-mechanizm-ochrony-ludnosci)

zwrócić się o pomoc, wiedzę fachową lub analizę sytuacji.

UE przyczynia się także do zwiększania morskiej orientacji sytuacyjnej na poziomie międzynarodowym przez prowadzenie specjalnych inicjatyw w zakresie budowania zdolności w ramach współpracy na rzecz rozwoju. W ramach projektu „Najważniejsze szlaki morskie na Oceanie Indyjskim” (CRIMARIO)⁴⁰ opracowano specjalne narzędzia⁴¹ służące zwiększeniu morskiej orientacji sytuacyjnej oraz zacieśnieniu współpracy z partnerami regionalnymi i między nimi. Jest to spójne z szerszym zaangażowaniem UE w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony w regionie Indo-Pacyfiku. W podobnym duchu w ramach projektu „Międzyregionalna sieć Zatoki Gwinejskiej” (GoGIN)⁴² opracowano platformę YARIS – narzędzie wymiany informacji stanowiące wsparcie na rzecz architektury z Jaunde.

Kluczowe działania UE w zakresie orientacji w obszarze morskim obejmą:

- zapewnienie, aby do połowy 2024 r. zaczął funkcjonować wspólny mechanizm wymiany informacji, umożliwiający bezpieczną i uporządkowaną wymianę informacji niejawnych i jawnych między organami z różnych sektorów nadzoru morskiego (cywilnego i wojskowego);
- wzmocnienie sieci wymiany informacji o nadzorze morskim związanym z obronnością (MARSUR) przez uruchomienie specjalnego programu w ramach Europejskiej Agencji Obrony oraz wzmocnienie powiązań między MARSUR a CISE;
- wykorzystanie inwestycji dokonanych w ramach polityki kosmicznej UE oraz dalsze wykorzystanie zdolności dostępnych dzięki programowi Copernicus w zakresie nadzoru morskiego, monitorowania środowiska morskiego i zmiany klimatu;
- integrację technologii kosmicznych, zdalnie kierowanych bezzałogowych systemów powietrznych i stacji radarowych, samolotów patroli morskich oraz załogowych i bezzałogowych zasobów morskich za pomocą innowacyjnych narzędzi odpornych na ataki cybernetyczne, aby zwiększyć morską orientację sytuacyjną;
- zwiększenie nadzoru przez przybrzeżne okręty patrolowe i pełnomorskie jednostki patrolowe oraz uzupełnienie go o połączone w sieć cyfrową wysokiej klasy platformy morskie, w tym bezzałogowe platformy morskie, aby zwiększyć możliwości zapobiegania i reagowania;
- wzmocnienie zdolności krajów partnerskich w zakresie orientacji w obszarze morskim za pośrednictwem projektów GoGIN i CRIMARIO, w tym przez dalsze zapewnianie operacyjności narzędzi morskiej orientacji sytuacyjnej (YARIS, IORIS i SHARE.IT) w koordynacji z usługami satelitarnymi programu Copernicus.

4. Zarządzanie ryzykiem i zagrożeniami

Zgodnie ze Strategicznym kompasem UE i jej państwa członkowskie udoskonalą zbiorową

³⁹ [Centrum Koordynacji Reagowania Kryzysowego \(ERCC\) \(europa.eu\)](https://europa.eu/ercc/)

⁴⁰ Komisja Europejska finansuje CRIMARIO kwotą 23 mln EUR w latach 2015–2025.

⁴¹ Platformy IORIS i SHARE.IT.

⁴² Komisja Europejska finansuje GoGIN kwotą 11,5 mln EUR (lata 2016–2023), a GoGIN II kwotą 5 mln EUR (lata 2023–2025).

zdolność do obrony swojego bezpieczeństwa oraz zwiększą odporność i gotowość na wyzwania związane z bezpieczeństwem morskim, w tym zagrożenia hybrydowe i zagrożenia cyberbezpieczeństwa. UE i jej państwa członkowskie powinny być w stanie szybko reagować dzięki skoordynowanym zdolnościom cywilnym i wojskowym.

Walka ze zmianą klimatu i degradacją środowiska należy do najważniejszych priorytetów politycznych UE, które znajdują odzwierciedlenie w jej działaniach zewnętrznych za pośrednictwem wielu strategii tematycznych lub geograficznych, takich jak strategia Global Gateway lub strategia współpracy w regionie Indo-Pacyfiku, a także za pośrednictwem działań dyplomatycznych UE oraz unijnej dyplomacji w dziedzinie zmian klimatu.

UE poczyniła już znaczące kroki w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. i podjęcie dalsze działania odnoszące się do problemów powiązanych ze zmianą klimatu, degradacją środowiska i bezpieczeństwem. W połowie 2023 r. wysoki przedstawiciel i Komisja przedstawią wspólny komunikat w sprawie powiązań między zmianą klimatu, degradacją środowiska a bezpieczeństwem i obronnością. Będzie on zawierał między innymi propozycje dotyczące narzędzi służących do oceny przyczyn zmiany klimatu i degradacji środowiska oraz ich skutków dla gospodarki morskiej, infrastruktury morskiej, jak również dla cech naturalnych lub przetworzenia przez człowieka obszarów przybrzeżnych, w tym w odniesieniu do wczesnego ostrzegania, badań opartych na dowodach i obrazów satelitarnych (np. w ramach programu Copernicus).

W Arktyce topnieją czapy lodowe, zmniejsza się ilość lodu morskiego, stopniowo otwierają się nowe szlaki żeglugowe i oczekuje się, że związana z tym intensyfikacja działalności człowieka spowoduje zagrożenia dla środowiska i społeczności lokalnych lub nasilenie tych zagrożeń. W związku z tym należy jak najszybciej wprowadzić w życie wspólny komunikat „Silniejsze zaangażowanie UE na rzecz pokojowej, zrównoważonej i prosperującej Arktyki”⁴³, a zwłaszcza w odniesieniu do bezemisyjnej żeglugi na Oceanie Arktycznym, zrównoważonego wydobycia surowców krytycznych oraz zrównoważonego rozwoju regionów Arktyki.

Kluczowym priorytetem pozostaje również ochrona infrastruktury krytycznej w przestrzeni morskiej. UE powinna uzupełniać rolę państw członkowskich w budowaniu odporności krytycznej infrastruktury morskiej, takiej jak rurociągi lub kable podmorskie, które przebiegają przez krajowe granice morskie. Unia powinna ulepszyć obecne oceny ryzyka dotyczące kabli podmorskich i uzupełnić je o możliwości reagowania i środki łagodzące w oparciu o międzysektorową wiedzę specjalistyczną i możliwości. Konieczne jest zapewnienie ciągłego wsparcia dla państw członkowskich w celu opracowania podwodnych środków ochronnych oraz rozwiązań dotyczących przeciwdziałania dronom. Ponadto UE powinna w dalszym ciągu ułatwiać współistnienie⁴⁴ energii z morskich źródeł odnawialnych z działaniami obronnymi⁴⁵, jak zalecono w strategii na rzecz energii z morskich źródeł odnawialnych⁴⁶.

⁴³ JOIN(2021) 27 final.

⁴⁴ Zgodnie z dyrektywą 2014/89/UE w sprawie PPOM.

⁴⁵ Projekt „Symbiosis” realizowany w ramach koordynacji przez Europejską Agencję Obrony, dzięki środkom z programu „Horyzont 2020”; <https://eda.europa.eu/symbiosis>

⁴⁶ COM(2020) 741 final

Dzięki dyrektywie w sprawie odporności podmiotów krytycznych⁴⁷ oraz zmienionej dyrektywie w sprawie bezpieczeństwa sieci i informacji (dyrektywie NIS 2)⁴⁸ UE prowadzi istotnym zmianom, a kompleksowe ramy prawne umożliwiają jej zwiększenie odporności fizycznej i cyberodporności podmiotów oraz infrastruktury krytycznej. UE powinna zacieśnić współpracę w tej dziedzinie z kluczowymi partnerami i odpowiednimi państwami niebędącymi członkami UE, w szczególności w ramach zorganizowanego dialogu UE z NATO na temat odporności oraz grupy zadaniowej ds. odporności infrastruktury krytycznej.

UE stoi przed dodatkowym wyzwaniem, jakim jest duża liczba niewybuchów i duża ilość broni chemicznej pochodzących z pierwszej i drugiej wojny światowej, zalegających w basenach morskich wokół UE. Wyzwanie to potęguje dodatkowo agresja wojskowa Rosji wobec Ukrainy, w wyniku której w Morzu Czarnym znajduje się duża liczba min. Rodzaj, lokalizacja i ilość tej amunicji są słabo udokumentowane, co stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa i ochrony na morzu, dla środowiska (ze względu na możliwość uwolnienia chemikaliów) oraz dla niebieskiej gospodarki (np. budowy obiektów wytwarzających energię z morskich źródeł odnawialnych). Opierając się na istniejących udanych projektach⁴⁹, UE powinna pilnie i kompleksowo zająć się tą kwestią, ograniczając ryzyko środowiskowe związane z niewybuchami i ich usuwaniem. Bardzo ważne będzie również bezpieczne usunięcie niewybuchów i min pozostawionych w Morzu Czarnym, gdy tylko pozwolą na to warunki bezpieczeństwa i warunki polityczne.

Bezpieczeństwu morskemu zagrażają także podmioty zagraniczne, zarówno ze względu na ryzyko związane z bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi w infrastrukturę krytyczną, jak i na manipulację informacją i ingerencję takich podmiotów. Kwestie te będą rozwiązywane za pomocą odpowiednich instrumentów i ram; np. bezpośrednie inwestycje zagraniczne będą monitorowane zgodnie z odpowiednim rozporządzeniem⁵⁰.

Komisja i państwa członkowskie przeprowadzają ocenę ryzyka w celu opracowania wytycznych, które mają na celu zwiększenie bezpieczeństwa statków pasażerskich w UE.

Kluczowe działania UE w zakresie zarządzania ryzykiem i zagrożeniami obejmą:

- prowadzenie regularnych, pełnowymiarowych ćwiczeń taktycznych na poziomie UE z naciskiem na ochronę portów oraz na przeciwdziałanie zagrożeniom cyberbezpieczeństwa i zagrożeniom hybrydowym, oprócz wspomnianych corocznych ćwiczeń morskich;
- rozmieszczenie zasobów i narzędzi nadzoru (np. BSP) oraz zapewnienie optymalnego wykorzystania obecnych i przyszłych usług kosmicznych (takich jak obserwacja Ziemi) w celu patrolowania i ochrony krytycznej infrastruktury morskiej;
- opracowanie unijnych planów współpracy regionalnej w celu zapewnienia nadzoru nad infrastrukturą podwodną i morską;

⁴⁷ Dyrektywa (UE) 2022/2557.

⁴⁸ Dyrektywa (UE) 2022/2555.

⁴⁹ Projekty na rzecz oczyszczenia Morza Bałtyckiego z broni chemicznej i amunicji konwencjonalnej, wspierane z programu Interreg finansowanego przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) – [10 years of Interreg cooperation to free the Baltic Sea from dumped munitions - Interreg Baltic Sea Region \(interreg-baltic.eu\)](https://interreg-baltic.eu)

⁵⁰ Rozporządzenie (UE) 2019/452.

- opracowanie spójnych ram w celu przeciwdziałania zagrożeniom związanym z niewybuchami, bronią czynną i chemiczną na morzu oraz monitorowania i usuwania ich za pomocą innowacyjnych technologii i przy minimalnym wpływie na środowisko;
- poprawę wczesnego ostrzegania i prognozowania strategicznego, między innymi przez wykorzystanie usług kosmicznych, w zakresie skutków zmiany klimatu, w szczególności podnoszenia się poziomu mórz i oceanów, fal burzowych i degradacji środowiska;
- sporządzanie nowych i wzmacnianie istniejących ocen ryzyka, planów awaryjnych i planów przywrócenia gotowości do pracy po katastrofie (na poziomie UE i krajowym) dla portów, infrastruktury przybrzeżnej, a także bezpieczeństwa statków pasażerskich i łańcuchów transportu lub dostaw;
- zachęcanie do wymiany najlepszych praktyk między podmiotami morskimi w zakresie zagrożeń cyberbezpieczeństwa oraz dalsze zajmowanie się kwestią cyberbezpieczeństwa na poziomie Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO);
- pogłębianie orientacji w obszarze morskim w Arktyce, w tym przez obserwację z przestrzeni kosmicznej; dalsze dwustronne zaangażowanie obejmujące państwa nadbrzeżne Arktyki oraz zaangażowanie na odpowiednich forach wielostronnych, w stosownych przypadkach, w celu wsparcia realizacji polityki UE wobec Arktyki⁵¹;
- ocenę możliwości realizacji projektów dotyczących energii z morskich źródeł odnawialnych oraz innych zrównoważonych zastosowań na obszarach morskich zarezerwowanych lub wykorzystywanych do działań wojskowych;
- ocenę inwestycji w infrastrukturę morską dokonywanych przez państwa niebędące członkami UE oraz podmioty spoza UE w kontekście mechanizmu współpracy ustanowionego na podstawie rozporządzenia w sprawie monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

5. Zwiększenie zdolności

Aby wspierać swoje interesy w zakresie bezpieczeństwa morskiego, UE powinna przyspieszyć rozwój zdolności cywilnych i wojskowych, w razie potrzeby z udziałem przemysłu. Badania i rozwój w zakresie cywilnych aspektów europejskiego bezpieczeństwa morskiego włączono do klastra „Bezpieczeństwo cywilne na rzecz społeczeństwa” w ramach programu UE „Horyzont Europa”. Obecne i przyszłe badania i rozwój pozwolą wesprzeć rozwój zdolności na poziomie UE, w tym ochronę krytycznej infrastruktury morskiej, zarządzanie zagrożeniami podwodnymi, gotowość i reagowanie na katastrofy antropogeniczne i klęski żywiołowe, bezpieczeństwo morskiego przewozu osób oraz zarządzanie niewybuchami, w razie potrzeby z udziałem przemysłu.

W dziedzinie obrony państwa członkowskie powinny rozwinąć pełną gamę zdolności morskich, w pełni wykorzystując możliwości współpracy w ramach powiązanych inicjatyw UE⁵². W szczególności państwa te powinny skupić się na zwiększeniu zdolności do

⁵¹ JOIN(2021) 27 final.

⁵² Planu rozwoju zdolności, możliwości współpracy określonych w ramach skoordynowanego rocznego przeglądu w zakresie obronności, stałej współpracy strukturalnej i Europejskiego Funduszu Obronnego.

zapewnienia przewagi UE na powierzchni, do wywierania wpływu na morzu, do umożliwienia kontroli podwodnej oraz do wspomagania obrony powietrznej.

W nadchodzącym przeglądzie planu rozwoju zdolności⁵³ wykorzystane zostaną również wnioski wyciągnięte z agresji wojskowej Rosji wobec Ukrainy. EDA zbada na przykład kluczowe technologie wymagane do zarządzania rojami morskich bezzałogowych statków powietrznych oraz do ochrony krytycznej infrastruktury na dnie morskim.

Zgodnie z postulatem zawartym w Strategicznym kompasie na rzecz bezpieczeństwa i obrony oraz zgodnie ze skoordynowanym rocznym przeglądem w zakresie obronności (CARD)⁵⁴ krajowe i wielonarodowe projekty powinny mieć na celu zarówno przezwyciężenie fragmentacji kluczowych zasobów, takich jak statki wielkości korwety i systemy pokładowe, jak i poprawę skuteczności operacyjnej poszczególnych platform. Kilka możliwości współpracy określonych w cyklu CARD z 2020 r. doprowadziło do powstania projektów stałej współpracy strukturalnej (PESCO) w zakresie bezzałogowych systemów morskich, np. Półautonomicznego pojazdu nawodnego średniej wielkości. W ramach Europejskiego Funduszu Obronnego (EFO)⁵⁵ będą oceniane projekty badawczo-rozwojowe, na przykład dotyczące morskiej orientacji sytuacyjnej, zdolności w zakresie nadzoru morskiego, ochrony krytycznej infrastruktury morskiej oraz zdolności podwodnych.

Kluczowe działania UE na rzecz zwiększenia zdolności obejmą:

- opracowanie wspólnych wymogów i koncepcji dotyczących technologii w obronie, w tym w zakresie orientacji w obszarze morskim, zarówno na powierzchni, jak i pod wodą;
- budowę interoperacyjnych systemów bezzałogowych w celu monitorowania krytycznej infrastruktury morskiej, przeciwdziałania wrogim rojom bezzałogowych statków powietrznych itp.;
- zwiększenie nowoczesnych zdolności w zakresie wprowadzania środków przeciwwminowych, np. przez opracowanie unijnej koncepcji działań;
- wspieranie rozwoju wspólnych wzmocnionych zdolności samolotów patroli morskich;
- tworzenie wspólnych ćwiczeń obejmujących próby i eksperymenty w celu opracowania przyszłych, najnowocześniejszych zdolności morskich.

6. Kształcenie i szkolenie

Wysoki poziom specjalistycznego kształcenia, specjalistycznych umiejętności i szkoleń jest niezbędny, aby UE była przygotowana do stawienia czoła obecnym i przyszłym wyzwaniom w zakresie bezpieczeństwa morskiego. Stawianie czoła nowym zagrożeniom hybrydowym i zagrożeniom cyberbezpieczeństwa wymaga operatorów dysponujących ugruntowanym zestawem umiejętności cyfrowych oraz specjalnych programów zmiany i podnoszenia kwalifikacji. Rozwiązania w postaci wymiany między wojskowymi programami

⁵³ W czerwcu 2022 r. Rada Sterująca EDA formalnie rozpoczęła przegląd planu rozwoju zdolności.

⁵⁴ Obszar zainteresowania „europejskie okręty patrolowe”.

⁵⁵ Celem EFO jest wzmocnienie konkurencyjności i zdolności innowacyjnych przemysłu obronnego w UE. Fundusz ten odgrywa zatem rolę w rozwoju zdolności wojskowych państw członkowskich.

szkoleniowymi i wspólnych programów szkoleniowych marynarek wojennych państw członkowskich UE oraz różnych instytucji pozwolą zwiększyć interoperacyjność i pomogą UE reagować na nowe zagrożenia w skuteczniejszy, bardziej skoordynowany i sprzyjający włączeniu społecznemu sposób.

W ramach „Praktycznego podręcznika dotyczącego współpracy europejskiej w zakresie funkcji straży przybrzeżnej” stworzono katalog szkoleń obejmujący wszystkie kursy prowadzone przez agencje UE we wszystkich obszarach morskich. Powyższy podręcznik będzie na bieżąco aktualizowany zgodnie z potrzebami i rozwojem sytuacji. Należy kontynuować udany projekt Europejskiej Sieci Akademii Funkcji Straży Przybrzeżnej (ECGFA Net) oraz zharmonizowany kurs szkoleniowy w zakresie funkcji straży przybrzeżnej, a zwłaszcza program wymiany, który obejmuje państwa sąsiadujące i współpracę regionalną za pośrednictwem specjalnego projektu realizowanego przez EFCA w ścisłej współpracy z EMSA i Fronteksem. EMSA opracowuje także kurs na temat cyberbezpieczeństwa morskiego. Europejskie Centrum ds. Zwalczania Zagrożeń Hybrydowych w Helsinkach (Hybrid CoE) organizuje kursy i konferencje na temat zagrożeń hybrydowych mających wpływ na obszar morski. Należy wspierać równouprawnienie płci oraz wzmocnienie pozycji kobiet w sektorze bezpieczeństwa morskiego UE przez wspieranie dostępu kobiet do wysokiej klasy kształcenia i szkolenia technicznego.

Europejskie Kolegium Bezpieczeństwa i Obrony (EKBiO)⁵⁶ zapewnia szkolenie i kształcenie na poziomie UE zarówno dla personelu cywilnego, jak i wojskowego, aby propagować wspólne rozumienie wyzwań związanych z bezpieczeństwem morskim i podnosić świadomość na temat rosnącej roli UE w tej dziedzinie. Przy wsparciu ze strony EKBiO sześć europejskich akademii morskich pracuje obecnie nad treścią wspólnego, międzynarodowego semestru morskiego.

Kluczowe działania UE w zakresie kształcenia i szkolenia⁵⁷ obejmą:

- poprawa umiejętności w zakresie cyberbezpieczeństwa, bezpieczeństwa hybrydowego i kosmicznego przez wspieranie nowych i istniejących kursów szkoleniowych oferowanych przez różne instytucje akademickie i właściwe organy krajowe lub unijne, zarówno w obszarze cywilnym, jak i wojskowym;
- prowadzenie ukierunkowanych programów szkoleniowych otwartych dla partnerów spoza UE w celu zwalczania istniejących i nowych zagrożeń dla bezpieczeństwa morskiego;
- opracowanie „międzynarodowego semestru morskiego” w ramach „Europejskiej inicjatywy wymiany młodych oficerów” (EMILYO)⁵⁸;
- prowadzenie ćwiczeń cywilno-wojskowych opartych na scenariuszach obejmujących

⁵⁶ EKBiO, w kontekście wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB), zapewnia szkolenie i kształcenie na poziomie UE w dziedzinie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony Unii (WPBiO). Celem EKBiO jest rozwijanie i propagowanie wspólnego rozumienia WPBiO wśród personelu cywilnego i wojskowego oraz określanie i rozpowszechnianie, za pomocą działań szkoleniowych, dobrych praktyk w odniesieniu do różnych kwestii związanych z WPBiO. W ten sposób EKBiO uzupełnia krajowe działania w dziedzinie szkolenia i kształcenia.

⁵⁷ M.in. w ramach Europejskiego Roku Umiejętności.

⁵⁸ <http://www.emilyo.eu/>; Inicjatywa EMILYO nie jest związana z programem Erasmus+.

wspólną jurysdykcję lub wspólne wykorzystywanie zdolności.

V. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY SŁUŻĄCE DO WSPIERANIA DZIAŁAŃ UE W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA MORSKIEGO

Zaktualizowaną strategię należy realizować w duchu zintegrowanego podejścia, aby zmaksymalizować synergię i wprowadzić uzupełniające narzędzia i instrumenty UE. Powinny one obejmować:

- projekty badawczo-rozwojowe Europejskiego Funduszu Obronnego w zakresie obrony, mające na celu zwiększenie zdolności sił zbrojnych państw członkowskich UE;
- Europejski Instrument na rzecz Pokoju jako pozabudżetowy mechanizm finansowania działań UE w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa mających wpływ na kwestie wojskowe i obronne;
- badania naukowe i innowacje UE odnoszące się do cywilnych zdolności w zakresie bezpieczeństwa morskiego, zwłaszcza w ramach klastra 3 „Bezpieczeństwo cywilne na rzecz społeczeństwa” w ramach programu UE „Horyzont Europa”;
- możliwości oferowane przez Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Instrument Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej w celu zwiększenia zdolności organów straży przybrzeżnej państw członkowskich wykonujących zadania związane z egzekwowaniem prawa i kontrolą graniczną na morzu;
- Unijny Mechanizm Ochrony Ludności, w szczególności poprzez wykorzystywanie możliwości analitycznych i w zakresie reagowania, jak również wdrażanie zalecenia Komisji w sprawie odporności na klęski i katastrofy;
- program ISWMR – „Globalny wymiar Europy” pozwalający wspierać partnerstwa międzynarodowe z myślą o zwiększeniu bezpieczeństwa morskiego, a w szczególności morskiej orientacji sytuacyjnej;
- Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (lata 2021–2027), IPA III, ze względu na jego zakres i ukierunkowanie na kraje kandydujące;
- budżet wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa w celu finansowania misji cywilnych w dziedzinie WPBiO;
- Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury (EFMRA) w celu finansowania nadzoru morskiego oraz współpracy w zakresie funkcji straży przybrzeżnej;
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) i programy Interreg wspierające inwestycje w regionach i terytoriach przybrzeżnych oraz najbardziej oddalonych, a także w państwach, które mają granice morskie z UE;
- Fundusze Bezpieczeństwa Wewnętrznego, służące finansowaniu Morskiego Centrum Analiz i Operacji ds. Zwalczania Narkotyków (MAOC-N) i jego szczególnych zdolności do wymiany informacji w celu zwalczania nielegalnego obrotu środkami odurzającymi na morzu.

VI. PRZYSZŁE DZIAŁANIA

Komisja i wysoki przedstawiciel będą współpracować z Radą w celu wdrożenia zaktualizowanej strategii w obszarach działania określonych powyżej i wyszczególnionych w planie działania, wykorzystując rezultaty osiągnięte dzięki EUMSS od 2014 r. i korzystając z istniejących instrumentów i polityk oraz kierując się ogólnymi wytycznymi ze Strategicznego kompasu na rzecz bezpieczeństwa i obrony.

Komisja i wysoki przedstawiciel zwracają się do państw członkowskich o zatwierdzenie przedmiotowej strategii oraz planu działania. Trzy lata po zatwierdzeniu tej strategii przez Radę Komisja i wysoki przedstawiciel przedstawią Radzie wspólne sprawozdanie z postępów wraz z wkładem państw członkowskich.